

PLANINSKO DRUŠTVO ČRNA SKOZI ČAS

ob 65-letnici PD Črna na Koroškem

Začetek organiziranega planinstva v Mežiški dolini sega v leto 1919, ko je bila v Pliberku ustanovljena mežiška podružnica Slovenskega planinskega društva. Nesrečen izid Koroškega plebiscita je narekoval preselitev podružnice na Prevalje, kjer je leta 1921 začela aktivno delovati pod imenom *Mežiška podružnica slovenskega planinskega društva*.

Obseg njenega delovanja je bila Mežiška dolina vse do Radelj na eni in do Solčave na drugi strani. Po vojni je želja po samostojni društveni poti leta 1949 botrovala ustanovitvi Planinskega društva Žerjav, ki se je pozneje preimenovalo v PD Žerjav-Črna in nazadnje v Planinsko društvo Črna. V vseh planinskih zanesenjakih je tlela želja po lastni planinski koči.

Po sporazumnem dogovoru s PD Šoštanj in privolitvijo PZS je ustanovljeni gradbeni odbor začel s pripravami za uresničitev te srčne želje in ideje.

Med vojno 12. avgusta 1943 je bila požgana koča, last Šaleške podružnice SPD Šoštanj. Na tej lokaciji, na zemljišču v lasti Planinske zveze Slovenije, je našim izjemno prizadevnim zanesenjakiom uspelo zgraditi novo kočo in jo 23. septembra 1957 predati svojemu namenu.

Pri tej gradnji je največji delež materialnih stroškov prevzel Rudnik Mežica, z dotacijo in krediti pa je pomagala tudi PZS.

V času gradnje koče je bilo opravljenih 25.000 udarniških ur; poleg Korošcev so pomagali tudi planinci iz Savinjske doline in Štajerske.

Največjo objektivno oviro pri gradnji je predstavljala nedostopnost koče. Ker ni bilo ceste za dovoz gradbenega materiala, se je le-ta tovoril s konjsko in volovsko vprego. Ves ostali material so nosili na ramenih in v nahrbtnikih. Brune in deske so iz hlodov rezali ročno. Danes si sploh ne moremo predstavljati, koliko vloženega truda, žuljev in znoja je bilo potrebnega za izgradnjo koče.

Pozneje zgrajena cesta je končno omogočila normalno dostavo blaga za potrebe koč in za povezavo s Črno na Koroškem.

V letu 1957 je društvo v bližnjem potoku Krumpah zgradilo lastno električno centralo, ki je vrsto let služila svojemu namenu. Zaradi potreb in strožjih sanitarnih predpisov je društvo še istega leta pristopilo k pripravam za širitev koč. Potrebna sredstva so se zbirala z veliko težavo in zopet je bilo opravljenih veliko udarniških ur. S prizidkom in obnovo smo pridobili ločeno stanovanje za oskrbnika, dve dodatni sobi, povečane in preurejene sanitarije s kopalnico in pokrito verando.

Obnovljeno koč smo slavnostno odprli 26. junija 1977 ob veliki udeležbi planincev. Po sklepu upravnega odbora društva smo koč preimenovali v *Dom na Smrekovcu*.

Leta 1983 se nam je ob izgradnji daljnovoda ponudila enkratna priložnost, ki smo jo z veliko vnemo uspešno rešili in končno pripeljali elektriko do Doma na Smrekovcu.

Do leta 1990 se je na naši postojanki zvrstilo 11 oskrbnikov. Nekateri so bili izjemno skrbni, z nekaterimi pa smo imeli velike težave.

Z letom 1991 pa smo v skladu z razpisom to opravilo zaupali Pavsod Viktorju, ki je imel oskrbniške izkušnje že iz koč na Grohatu. Ker nam je njegov način dela in prizadevanja ustrezal, smo mu podaljševali pogodbo. Zakonodaja se je spreminjala in ko je bilo možno, smo sprejeli tudi njegovo ponudbo in željo, da vzame Dom na Smrekovcu v zakup.

Nekateri naši člani so z nezaupanjem sprejeli to našo odločitev, ki pa se je kmalu pokazala kot koristna in pravilna.

Zakupnik, ki je resen in sposoben in ki redno izpolnjuje dogovorjene obveznosti, poleg tega pa je še hribovec, alpinist in gosrki reševalec, je bil v danem trenutku pravi balzam za naše društvo. Z veliko vnemo se je lotil dela in takoj začel opozarjati na probleme. Dom na Smrekovcu je po 40 letih že začel kazati potrebo po obnovi vitalnih delov. Zadnje hude zime so nam dodobra poškodovale celotno strešno kritino iz šiklnov. V jeseni leta 2000 smo se lotili obnove ostrešja in ga prenovili, podeskali in pokrili.

Dom na Smrekovcu ima specifično in razmeroma lahko dostopno lokacijo. V ta lepi predel radi zahajajo planinci, lovci, gozdarji, nabiralci raznih sadežev, občudovalci narave, pa tudi podjetniki in poslovneži.

Naš zakupnik Fika je takoj zaznal priložnost in je kar hitro z njimi vzpostavil pristen odnos. Ob primernem trenutku jim je znal pihiniti na dušo. Po dogovoru z nami jih je seznanjal s prioriteto problematiko in jih počasi pridobival za sodelovanje in pomoč.

Naše društvo je gospodarskim subjektom v Šaleški in Mežiški dolini poslalo čez 30 pisnih vlog, prošenj z obrazložitvijo in utemeljitvijo, da je vse, kar počnemo, nujno za obstoj objekta in dobrobit za vse vrste naštetih obiskovalcev, ki radi zahajajo v ta predel. Poleg pisnih vlog smo opravili veliko osebnih kontaktov in dogovorov. Naleteli smo na veliko razumevanja. Šaleško gospodarstvo, podjetniki in posamezniki so se pozitivno odzvali. Pomoč je sledila v različnih oblikah: v materialu, storitvah, raznih uslugah in tudi denarju. Lahko zatrdim, da je bila dana pomoč 100 % transparentno in koristno uporabljena.

S pomočjo donatorjev je bila izvedena in povečana kapaciteta bazena za pitno vodo iz 3.000 litrov na 15.000 litrov (s 3 m³ na 15 m³). V kuhinji in shrambi smo obnovili elektro in vodno inštalacijo ter ju po predpisih uredili. V nekaj sobah in sanitarijah smo napeljali centralno ogrevanje.

V letu 2009 smo s pomočjo donatorjev in z lastnimi sredstvi uspeli vgraditi in zamenjati vseh 20 oken z zaključki in PVC roletami. Koroško gozdno gospodarstvo nam je doniralo 30 m² macesnovega lesa. Donatorji in prijatelji so prevoz in razrez opravili brezplačno. Posušeno macesново lesno oblogo smo uporabili za preobleko celotne fasade Doma na Smrekovcu.

V letu 2010 smo s prošnjami uspeli pridobiti kompletni gradbeni oder, tako da so izvajalci lahko uspešno in kvalitetno izvedli načrtovana opravila. Strokovno sta bili izvedeni zunanja izolacija in nova preobleka z macesnovno lesno oblogo.

Na zahtevo lastnice zemljišča smo v juliju 2011 morali odstraniti opuščene vikende. To delo je v 4 dneh opravilo 8 mladih prostovoljcev. Strošek društva so bile prenočitve, hrana in pijača. Očiščena je bila okolica in odstranjen ves gradbeni material.

Uspešno upravljanje in vzdrževanje planinske postojanke za vsako društvo pomeni veliko odgovornost in obveznost. Ker pa to sodi v našo dejavnost, je to potrebno vzeti v zakup.

Aktivnosti ob ustanovitvi PD Žerjav so vsa prva leta bile podrejene gradnji koč, njenemu opremljanju in obratovanju. V letih od 1955 do 1960 pa so v društvu veliko pozornost posvečali vzgoji in izobraževanju, predvsem pionirskega in mladinskega kadra. Že v letu 1955 so organizirali enotedenska taborjenja z udeležbo 93 pionirjev in mladincev. Leta 1957 je bil ustanovljen mladinski odsek. Poleg izletov so redno organizirali poletne tabore in turne smuke, udeleževali so se republiških izletov in planinskih brigad v organizaciji Planinske zveze Jugoslavije. Po letu 1973 je društvo aktivneje začelo sodelovati z osnovno šolo Miloša Ledineka v Črni. Planinska šola je začela izvajati program PZS, ciciban-planinec, pionir-planinec, organizirala je orientacijska tekmovanja, pohode in izlete.

Ta preverjeno dober način delovanja in sodelovanja traja še danes, predvsem po zaslugi odlične mentorice planinske vzgoje s sodelavkami na šoli in aktivnimi vodnicami in vodniki našega društva. Pri izvedbi skupnih izletov in določenih prireditev zelo dobro sodelujemo tudi s Centrom za usposabljanje, delo in varstvo Črna.

Ob 20-letnici delovanja društva je bil razvit društveni prapor. V tem letu je bila izvedena odprava mladinskega odseka v Durmitor.

V tem obdobju so bili na Koroškem izvedeni turni smuki na različnih lokacijah.

Po letu 1970 se je organizirano pohodništvo okrepilo. Poleg rednih pohodov na domače bližnje hribe smo organizirano osvajali znane slovenske vrhove. Skoraj 20 let zapored smo se udeleževali zimskega pohoda na Stol. Želeli smo si več in v manjših skupinah skupaj z alpinisti osvajali znane evropske gore.

Leta 1972 smo bili na Breithornu in Matterhornu.

Leta 1973 je 11 članov opravilo prečenje montblanškega pogorja z vrhom Mont Blanca.

Leta 1974 smo ob poizkusu našega alpinista v poljski smeri v Eigerju spremljevalci osvojili Jungfrau in Monsch.

Prav v tem letu pa smo realizirali tudi našo željo po ustanovitvi alpinističnega odseka pri Planinskem društvu Črna. To je dalo nov zagon aktivnejšim članom društva in alpinistom.

V letu 1976 je 27 planincev osvojilo vrh Grossglocknerja. Pohodi na Triglav, Jalovec in druge slovenske vršace so bili vedno množično obiskani.

V letu 1979 smo uspešno izvedli alpinistično odpravo na Norveško v Romsdalske alpe. Vodil jo je Povsod Fika, predzadnji zakupnik doma na Smrekovcu, alpinist in gorski reševalec.

Naslednje leto se je 5 naših članov udeležilo 1. koroške odprave v perujske Ande. Uspešno odpravo je vodil sedanji predsednik PD Črna Marijan Lačen. Na odpravi smo posneli več filmov. Prikazovali smo jih po vsej Mežiški dolini, na šolah, gimnazijah in v društvenih prostorih.

Štirje filmi so bili javno predvajani po izboru amaterskih, planinskih in alpinističnih filmov v Cankarjevem domu v Ljubljani.

V naše društvo smo zelo pogosto vabili naše znane hribolazce in alpiniste, ki so nam prikazovali svoja doživetja. Že davno nam so nam z diapozitivi večkrat predavali Ciril Debeljak-Cic, Stane Belak-Šrauf, Viki Grošelj, Tomo Česen in še mnogi znani in manj znani.

Črnjani so zmeraj radi spremljali popotovanja, hribolazništvo in alpinizem.

V letu 1987 je naš dolgoletni načelnik alpinističnega odseka Igor Radovič vodil črnjansko odpravo v Karakorumsko Himalajo - na eno najlepših gora, 7785 m visok Rakaposhi. Logistično je bila odprava brezhibna, katastrofalno slabo vreme pa nam je preprečilo uresničitev našega cilja.

Na pobudo našega vrhunskega alpinista Grege Lačna je v letu 1996 alpinistični odsek postal kot klub samostojen. Ta poteza je bila logična in nujna za nadaljnji

razvoj te dejavnosti, med drugim tudi zaradi lažje možnosti pridobivanja finančnih sredstev za razne aktivnosti članov odseka.

Velik del naše razgibane dejavnosti se je vsa ta leta odvijal v osrčju vsem nam ljube Raduhe. Tu so se planinci usposabljali za zahtevnejše ture, alpinisti in gorski reševalci pa krepili svoja znanja in sposobnosti - vse s ciljem za uspešnejše dosežke v letnem in še posebej v zahtevnejšem zimskem času.

Večkrat smo se udeleževali organiziranih zimskih tekmovanj posamezno in ekipno, kot so: VTK memorial, Štuparjev memorial, Kramarjev smuk idr.

Vrsto let je našo društvo s pomočjo naštetih organiziralo in izvedlo tradicionalni veleslalom pod steno Raduhe. Tekmovalci so bili razdeljeni po vseh starostnih kategorijah, planinke, planinci, alpinisti posamezno in ekipno.

Zaradi ugodnih zimskih razmer je tekma na melišču pogosto bila izvedena v mesecu maju. Udeležba je bila vedno številna, iz raznih krajev Slovenije, vzdušje in zabava na predvečer enkratna. To druženje je še posebej vzpostavilo navezo Jezerjanov in Korošcev, redno pa so se ga udeleževali hribovci iz Šaleške in Savinjske doline, botrovalo pa je tudi skupnemu sodelovanju v gorah in tudi odpravah v Himalajo. Zadnjih nekaj let pa se je obdržala samo še atraktivna tekma v izvedbi postaje GRS Koroške. Udeležba je bila zelo pestra in vzdušje enkratno.

V domeni in ideji posameznih članov našega društva je v letu 2000 zaživel tudi največji *koroški hribovski izziv K-24*. Poleg izjemne zahtevnosti, energije in volje predstavlja enkratno prepoznavnost kraja in čudovitih hribov in gora, ki nas obdajajo v zaključenem krogu 360°.

Letos je to izjemno zahtevno pot v predvidenem času prehodilo 30 novih članic in članov kluba 24. Vse do danes pa je ta podvig uspel že kar 235 pohodnikom.

Z nedruštvenim odborom PD Koroške dobro sodelujemo. V našem društvu so zelo prizadevni in aktivni markacisti, ki vzorno in uspešno izvršujejo svoje naloge. Aktivne vodnice in vodniki se zelo trudijo za dosego plana in izvrševanje programa izletov, srečanj in pohodov.

Planinska vzgoja v vrtcu in osnovni šoli je uspešna in kvalitetna. Člani gorske straže se izobražujejo po programu. Ugotavljamo pa, da je kljub prizadevanju odgovornih zelo težko pridobiti nove, mlajše kadre, ki bi zapolnili in počasi prevzemali vodenje naštetih organov društva.

Uspešno je bila izvedena zamenjava, zapolnitev in krepitev vodstva in upravnih organov društva. Le-ti sedaj delajo s polno paro.

Osebno menim, da bomo vsi skupaj sedaj, ko smo odprli novo stran, s skupnimi močmi sodelovali za še uspešnejše delovanje našega društva.

Emil Milan Savelli